

Wie leest
wordt door het leven zelf
bewoond

In deze bundel zijn de gedichten opgenomen die door zes stad- en streekgenoten zijn gekozen en voorgedragen op de Avond van de Poëzie in de Synagoge te Lochem ter gelegenheid van de Nationale Gedichtendag op donderdag 25 januari 2018.

Maaïke Bosscher, harp verzorgde het muzikale gedeelte.

SAMENWONEN

Doe iets nuttigs
koop een kamerplant
of beter nog, haal er een van het grofvuil
zo'n verlepte uit een groot gezin

je servies is in vijf jaar tijd gehalveerd
als je slaapt steken je benen
vanaf je knieën uit het bed

je verjaardag vieren we op plastic borden
de kamer plakken we met schuimrubber af
wijn drink je uit de binnenkant van mijn
arm

Kira Wuck

Keuze: Jeroen Schwartz

HARBA LORI FA

Ondenkbaar dat nu in een fier prieel
drie jonkvrouwen naakt harba lori fa,
harba harba lori fa staan te zingen.

Ondenkbaar ook dat dichters autorijden.
Maar Gilliams zat aan het stuur te
schrijven.
Harba lori fa. Er is geen beter leven.

Ik hoorde van twee dichters die, jawel,
een botsing kregen – zaten ze te spreken,
geld, vrouwen, Elba, god mag weten,
bloed

tegen de voorruit maar hun voorhoofd
heel.
Zo moest het gaan. Zo moeten daar
harba lori fa drie vrouwen hebben
gestaan.

Menno Wigman

Keuze: Jeroen Schwartz

SONNET VOOR 456 LETTERS

en hier gebeurt het allemaal: vanbinnen
liggen de zinnen doodstil ingeklapt
als chromosomen, diep onder mijn kaft.
ze wachten op een oog om te beginnen.
u leest – en loom weet zich een vers te
ontspinnen.
het was een val, u bent erin getrapt.
geen geld of eeuwigheid wordt u
verschafft.
hooguit een ander heeft hier bij te winnen.
andermans letters kapen uw gedachten:
mijn minutieus verzonnen DNA
heeft uit het niets al wat bestaat onttroond.
mijn lichaam fonkelt op geroofde
krachten.
voel hoe ik groei en blakend openga.
wie leest, wordt door het leven zelf
bewoond.

Ramsey Nasr

Keuze: Jeroen Schwartz

NB Ramsey Nasr schreef dit gedicht als Dichter des
Vaderlands t.g.v. Gedichtendag 2012.

JE KLEINE VERKILDE LIJFJE

overgeleverd aan het getij
De ruwe golven het
kille zand ze deren nu niet meer

Kleine jongen

Diepe schaduwlijnen van jouw
prille leven waren ongekend
nu 'n kleine s­peelbal waarvan jij
in ons rijke leven
zo'n schrijnend voorbeeld bent

kleine jongen

Je kille lijfje is
opgenomen naar een betere wereld
... waarin men geen ontbering
kent en jij als klein onschuldig
slachtoffertje
meer dan welkom bent!

Ruſt zacht kleine jongen

Engelen
zullen je koesteren

Loes Schaap

Keuze: Maureen Wirds

HEIMWEE

Ooit, was Zeeland groter dan Polynesië,
droeg ik elke dag een korte broek
en was het altijd zomer.

Ooit, was de boeggolf van opa's boot,
liggend op mijn buik op de voorplecht,
fascinerender dan wàt ook.

Ooit, was zeilen zitten in de luwte
en dromerig aan de lage kant
de bellen zien passeren.

Nu, op warme zomerdagen,
als de navigatie is gedaan
en ik de wacht heb ingedeeld,
kruip ik soms weer naar de voorplecht
en zoek naar diezelfde bellen.

Gert Reedijk

Keuze: Maureen Wirds

DE SPEELTUIN

Door kapotgeschoten straten
Zonder vader, zonder land
Loop je hulpeloos verlaten
Aan je moeders warme hand

Als een schaap tussen de wolven
Naar bestemming onbekend
En niemand ziet hoe klein je bent

Na de winter komt de lente
Wordt de grijze lucht weer blauw
Maar al ben je uit de oorlog
Gaaf de oorlog ooit uit jou?

Mooie ogen zijn vergiftigd
Zijn aan het geweld gewend
En niemand ziet hoe klein je bent

Morgen zal het vrede zijn
Zal de zon je strelen
Zal de wereld weer een speeltuin zijn
En kun je rustig spelen

Marco Borsato

Keuze: Romy Raaben

ASIELZOEKERS

We waren ver van huis.
Loop wat door, zei je zachtjes,
kijk niet zo achterom,
het zit ons niet op de hielen.

Maar wat zijn dat dan voor stemmen,
vroeg ik, en wat flikkert daarginds,
dat zijn toch tekenen
die niet bedriegen?

Het komt niet deze kant op, zei je,
dit is het goede pad en verder
hebben we toch altijd onze papieren?

We glimlachten naar elkaar,
verontschuldigend, geruststellend,
klappertandend van doodsangst.

Koos Geerds

Keuze: Romy Raaben

EMBRYO

Ik kan nog niet geboren zijn.
De hemel zet zich in mijn voorhoofd voort,
een vlies dat tot mijn groei behoort.

Mijn voeten dansen in de pijn,
die baren heet, zie hoe ik hang
aan snoeren levenslang.

Een groot mariablauw
volmaakt mij binnen deze vrouw.

Gerrit Achterberg

Keuze: Peter van der Steuijt

LEVEN

Wat doen jullie op aarde? Wij leven,
wij rijden op fietsen de straten door,
wij kijken de vogels die langs komen
vliegen

zuchtende na. Ze roepen ons, hoor!
Wij luisteren naar ze, één en al oor.

Wij zitten aan tafel, wij praten en eten,
wij schrijven de dromen van 's nachts in
de dag,
wij zouden zo graag van de hemel wat
weten,
de hoge hemel, maar iets als het mag.

Wij leggen de voeten straks bij elkaar,
dan worden we aarde en langzaam
vergeten,
dan vliegen de vogels op uit ons haar.

J.W. Schulte Nordholt

Keuze: Peter van der Steuijt

VOOR WIE IK LIEFHEB WIL IK HETEN

Mijn moeder is mijn naam vergeten.
Mijn kind weet nog niet hoe ik heet.
Hoe moet ik mij geborgen weten.

Noem mij, bevestig mijn bestaan,
Laat mijn naam zijn als een keten.
Noem mij, noem mij, spreek mij aan,
o, noem mij bij mijn diepste naam.

Voor wie ik liefheb wil ik heten.

Neeltje Maria Min

Keuze: Peter van der Steuijt

WE ZAGEN HONDJES SPELEN OP HET GRAS

ik dacht aan jou, aan hoe het was
en hoe het worden zou, kijk:

vroeger dacht ik dat ik altijd, altijd
leven zou, net als mijn vader, wij
stonden te kijken zoals wij

nu en ik denk nu aan later, zijn
we gemaakt van tijd. O ja, jij
houdt nog van mij

en ik hou nog van jou, maar denk
al aan je terug en jij denkt wat
bedoelt hij toch. Kijk:

ik ga voorbij, je moet vergeten wat
ik zei, wie ik was, en weten dat
de hondjes blijven spelen op het gras.

Rutger Kopland

Keuze: Reinout Tonneyck

ALPEJAGERSLIED

Een heer die de straat afdaalt
een heer die de straat opklimt
twee heren die dalen en klimmen
dat is de ene heer daalt
en de andere heer klimt
vlak vóór de winkel van Hinderickx en
Winderickx
vlak vóór de winkel van Hinderickx en
Winderickx van de
beroemde hoedemakers
treffen zij elkaar
de ene heer neemt zijn hoge hoed in de
rechterhand
de andere heer neemt zijn hoge hoed in de
linkerhand
dan gaan de ene heer en de andere heer
de rechtse en de linkse de klimmende en
de dalende
de rechtse die daalt
de linkse die klimt
dan gaan beide heren
elk met zijn hoge hoed zijn eigen hoge
hoed zijn bloedeigen hoge hoed
elkaar voorbij
vlak vóór de deur
van de winkel
van Hinderickx en Winderickx
van de beroemde hoedemakers
dan zetten beide heren

[16]

de rechtse en de linkse de klimmende en
de dalende
eenmaal elkaar voorbij
hun hoge hoeden weer op het hoofd
men versta mij wel
elk zet zijn eigen hoge hoed op het eigen
hoofd
dat is hun recht
dat is het recht van deze beide heren.

Paul van Ostaijen

Keuze: Reinout Tonneyck

[17]

GIJ EN WIJ SAAM...

Wie is zo sterk dat hij de chaos temt?
Wie kan het leed zien zonder schreiende
ogen?

Niet wij:
maar juist daarom voelen wij ons
voorbestemd
Tot rustloos pogen.
Gij en wij saam, wij moeten doen,
Niet overwijs, niet over-koen,
Naar ons vermogen.
Wie waarlijk leeft, heeft in zijn hart
Een onvernietigbare veer,
Een stille kracht, die iedere weerstand tart.

Noem ons haar naam: spreek uit en leer
Wat sterker is dan ramp en smart.

Geen leer, geen naam: alleen de wil
Sterker te zijn dan leed en tijd,
Aanvaard uw taak, volvoer haar stil:
Heb lief en hoop en wees bereid.

Boven het leed, boven de tijd
Verrijst het onvervaard gemoed
Dat weet, dat iedere mensheid lijdt,
Maar draagt zijn leed en doet wat moet.

Boven de tijd, boven het leed
Heft zich de goede en schone daad,
Die klein mag zijn, want elk mens weet
Dat hij voor kleine taken staat.

Klein zij de taak, maar sterk de wil
Die haar met vaste trouw volvoert,
Wie zo doet heeft in zich zijn spil
Waarvan geen ver're chaos roert

Als dan elkeen in eigen kring
Zo werkt, strek dan Uw handen uit
En reikt ze, tot in groot're kring
De bond van broederschap zich sluit.

Sluit aan tot ge als een enig volk
De tijd weerstaat die rukt en rijt,
Ontredt aan wolk en warrelkolk
De schoonheid van een nieuwe tijd.

Albert Verwey

Keuze: Zwany Geukens

OPGANG (SONNET NR. III)

De zachte krachten zullen zeker winnen
in 't eind – dit hoor ik als een innig
fluiſtren
in mij: zoo 't zweeg zou alle licht
verduiſtren
alle warmte zou verſtarren van binnen.

De machten die de liefde nog omkluifſtren
zal zij, allengs voortschrijdend,
overwinnen,
dan kan de grote zaligheid beginnen
die w'als onze harten aandachtig luidſtren

in alle tederheden ruischen horen
als in kleine ſchelpen de groote zee.
Liefde is de zin van 't leven der planeten,

en mensche' en diere'. Er is niets wat kan
storen
't ſtijen tot haar. Dit is het zeeke weten:
naar volmaakte Liefde ſtijgt alles mee.

Henriëtte Roland Holst-van der Schalk

Keuze: Zwany Geukens

DAARBOVEN IN DE HEMEL

Ik ben een man van wetenschap, van feiten
en zo meer.
Als iets niet is bewezen geloof ik het niet
zozeer.
Als men glashard aan kan tonen dat ik me
vergis,
pas dan zal ik geloven dat er geen hemel
is.

Ik zat in een tv-program, een soort van
kruisverhoor.
Men vroeg mij daar:
'Zeg Herman, een ding heb ik niet goed
door:
jij hebt toch hbs gehad? Dat is geen
kattenpis.
Hoe kun je dan geloven dat er een hemel
is?'

Ik zat in een tv-program en 't ging nog
verder mis.
Er werd mij haarfijn uitgelegd hoe ik me
vergis:
'De hemel is iets achterhaalds, er wacht
ons boven niets.
De hemel, wees nou eerlijk, is een
verzonnen iets.'

'De veertigſte van Mozart en de liedjes
van Jacques Brel
zijn ook ooit verzonnen', zei ik, 'toch

bestaan ze wel.
Iets kan zijn verzonnen en daardoor juist
bestaan.

Dat soms iets niet verzonnen is, neemt
men zomaar aan.'

Dit lied is ook verzonnen en hoor hoe het
bestaat.

Ik zing het graag omdat daarmee de
hemel opengaat.

Dus, daarboven in de hemel zien wij
elkander weer,
daar drinken wij een glaasje met Onze
Lieve Heer.

Ook hij die nooit geloofde heft daar met
ons het glas
en kan dan maar niet geloven dat hij ooit
op aarde was.

Daarboven in de hemel zien wij elkander
weer,
daar maakt Andries Knevel ruzie met de
Heer:

'Zoals 't er hier aan toe gaat', zegt hij,
'strookt niet met de leer.'
'Dat klopt,' zegt God,
'en daarom heerst er hier zo'n fijne sfeer.'

Daarboven in de hemel zien wij elkander
weer,

daar drinken wij een glaasje met Onze
Lieve Heer.
Ook hij die nooit geloofde heft daar met
ons het glas
en kan maar niet geloven dat hij ooit op
aarde was.
Daarboven in de hemel...

Herman Finkers

Keuze: Zwany Geukens

ALLEGRO MA NON TROPPO

Leven – zeg ik – je bent mooi,
je had niet rijker kunnen zijn,
niet mieriger of meer bemereld,
niet kikkeriger of pittiger.

Ik probeer het leven te bevallen,
het te vleien, weten wat het wil.
Altijd groet ik het als eerste,
Trek daarbij een nederig gezicht.

Ik kom van links of kom van rechts,
loop het altijd voor de voeten,
in vervoering stijg ik op,
in bewondering val ik neer.

Wat bosrijk is die bes,
wat brommerig die vlieg -
ik had het nooit geloofd,
als ik niet zelf geboren was.

Leven – zeg ik – ik weet niets
waar ik jou mee vergelijken kan.
Niemand maakt zo'n dennenappel,
geen betere, geen slechtere.

Ik prijs je gulheid en precisie,
je zwier en vindingrijkheid,
en verder nog, en sterker nog,
je toverkunst en toverkracht.

Ik hoop maar dat ik je niet kwets,
je woede of je drift ontketen.
Meer dan honderdduizend jaar al
doe ik mijn best voor jou en lach.

Ik trek het leven aan een blaadje:
Is het blijven staan? Ben ik gehoord?
Heeft het eventjes, één keertje maar,
vergeten waar het heen wil gaan?

Wisława Szymborska

Keuze: Wilma de Bruin

PSALM

Met het eerste koper in de tuin
Vallen vier okkernoten als houten
muzieknoten
Met droog gedokker op de tafel.
Domisolsi.
In de rododendrons spannen
spinnenwebben
Hun verwachtingspatroon. Zo bijna. Zo
nabij.

Zoals het nog nazomert diep in oktober.
Ik heb. Ik heb zin. Ik heb zin in
zinderen, zolang als een zinken dak in de
zon.
Zo nu. Zo wanneer.

Ik ben al bezig met herinneren, maar
het is nog zo vandaag, zo graag.
Hier en daar wordt paars uitgevonden
en vazen om het in te doen.
Een takje. Enkelvoud. Zo weinig. Zo veel.

Zoals de reus die een postzegelgroot
fotootje bewaart van zijn reuzin.
Zo groot en zo klein is alles.
Zo alles.

Herman de Coninck
Keuze: Wilma de Bruin

IK STA IN DE GANG EN ZE WARRELT
van de trap als een arpège
van Chopin. we zoenen een akkoord,
nou ja, een orgelpunt bijna. en nog één
en nog één, zoiets als beethoven
die ook nooit kon eindigen.

'ga je mee, vraag ik, ik heb een
2 PK gekocht, hij kan bijna zo
statig en traag rijden als een rolls
royce in een huwelijksopocht.'

'of als 2 paarden, zegt zij, één
voor jou en één voor mij.'

en ik ontvoer haar dan maar, ik heb
het adres van een palmboom in zuid-
Frankrijk
en van de plaats waar haar lichaam
het zachtst is

Herman de Coninck
Keuze: Wilma de Bruin

Omslag: Lynne Leegte, Boek (2011, verlijmd boek,
28 x 60 x 40 cm)

Uitgave: Stichting Dag Lochem 2018

Vormgeving: Roelof Wullink

Gebruikte letter: Palatino van Hermann Zapf

Druk en afwerking: Multicopy, Lochem